

Gemeente Oldebroek “in control”

Plan (verbijzonderde) interne controle 2022-2025

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Ontwikkelingen.....	3
2.	Controleaanpak en risicoanalyse.....	5
2.1	Inleiding	5
2.2	Normenkader verbijzonderde interne controle	5
2.3	Controleaanpak	5
2.4	Toleranties in 2022	6
3.	Uitvoering VIC.....	7
3.1	Team	7
3.2	Planning VIC 2022.....	7
3.3	Bepaling processen uitvoering VIC.....	8
3.4	Vastlegging en Rapportering	8
4.	Implementatie rechtmatigheidsverantwoording 2023.....	9
4.1	Inleiding	9
4.2	Wat verandert er en wat betekent dit voor gemeente Oldebroek?	9
4.3	Hoe gaan we dit implementeren?	10
	Bijlage 1: Visievorming op “in control”	12
	Bijlage 2: Verbijzonderde Interne Controle functie	15
	Bijlage 3: Methode van uitvoering en vastlegging en significante transactiestromen	18

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het College draagt conform art. 212/213 van de Gemeentewet zorg voor de interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van beheers handelingen. Om hier invulling aan te geven wordt jaarlijks het Controleplan bijgesteld en vastgesteld. Een goed opgezette interne controle is een belangrijke pijler voor de gemeente in het kader van planning en control. Enerzijds voor het controleren en signaleren van tekortkomingen in de uitvoering van de taken. Anderzijds voor het bijsturen en het afleggen van verantwoording over de uitgevoerde taken. Met een toereikend controleplan kan de uitvoering van taken met structuur en efficiency worden gedaan.

Het primaire doel van interne controle is om een beeld te krijgen van de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Interne controle is een middel om de kwaliteit van de bedrijfsvoering (continu) te verbeteren en tijdig bij te kunnen sturen in processen. Bij de interne controle wordt zichtbaar vastgesteld dat processen beheerst worden, zoals dat met de inrichting van de administratieve organisatie beoogd was. Ook wordt met de uitkomsten van interne controle aangetoond dat (wel of niet) aan de eisen van rechtmatigheid en getrouwheid van de geldstromen wordt voldaan.

Dit controleplan geeft aan hoe de Interne Controle binnen de gemeente Oldebroek georganiseerd is en dat de controle op procesniveau uitgevoerd moet worden. Het controleplan sluit aan op het controleprotocol en het normenkader, dat door het college wordt vastgesteld. Het controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening.

Gemeente Oldebroek heeft ervoor gekozen om de Verbijzonderde Interne Controle uit te besteden. De VIC is voor de jaren 2022-2025 gegund aan E&M Consultants. Hierbij is expliciet aandacht gevraagd voor de visie op interne beheersing, dossiervorming, risico en beheersingsmaatregelen en de aansluiting tussen de planning & control cyclus.

1.2 Ontwikkelingen

Een aantal ontwikkelingen binnen en buiten de gemeente hebben invloed op de gewenste doorontwikkeling van de interne controle. De volgende ontwikkelingen zijn te noemen:

- De Corona pandemie heeft inmiddels een lange tijd impact op de organisatie. Gevolg hiervan is dat er sprake is van een hybride werkomgeving. Hierdoor zijn processen mogelijk anders gelopen of gaan anders lopen in de toekomst dan gebruikelijk. Dit vraagt om een aanvullende risicoanalyse of de beheersmaatregelen in het proces ten tijde van de Coronamaatregelen voldoende hebben gewerkt.
- De gemeente Hattem en Oldebroek hebben de ambitie om in de komende jaren diverse werkprocessen te harmoniseren en intensiever met elkaar samen te werken. Voor komend jaar zullen wij vanuit de VIC voornamelijk kijken of er een efficiency slag gemaakt kan worden bij het sociaal domein. Voor de komende jaren zal de VIC gaan signaleren of er meer processen zijn waarbij dit uitgevoerd kan worden.
- In de komende periode vindt ook de aanbesteding plaats in regionaal verband van de financiële applicatie waarbij de gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek gezamenlijk een nieuwe financiële applicatie willen aanschaffen en implementeren. Daarnaast wordt een samenwerking onderzocht op gebied van belastingen en de personeels- en salarisadministratie.
- In februari 2021 heeft de beroepsorganisatie de NBA een notitie “Best practice maatregelen frauderisicobeheersing voor bestuurders en toezichthouders” ter consultatie uitgebracht. In deze notitie wordt nadrukkelijk de rol van bestuurders en toezichthoudende organen zoals de gemeenteraad aan de orde gesteld bij het voorkomen en detecteren van fraude. Door de nadruk te

leggen op het voorkomen van fraude kunnen de gelegenheden tot fraude afnemen. Dit vraagt om actief toezicht op risico's en beheersmaatregelen ter voorkoming van fraude.

Vanaf het boekjaar 2022 zal de accountant in de controleverklaring ook expliciete passages moeten opnemen aangaande de frauderisicobeheersing en continuïteit.

- Toename van auditverplichtingen (inclusief zelfevaluaties) op verschillende terreinen binnen de gemeente. Bijvoorbeeld op het gebied van de Baseline Informatiebeveiliging Overheden (BIO), Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) maar ook binnen het sociaal domein voor bijvoorbeeld prestatielevering door zorgaanbieders.
- De aankomende wetwijziging wat het College vanaf boekjaar 2023 verplicht tot het afgeven van een rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening; daarbij zal de rechtmatigheidsverklaring van de accountant komen te vervallen. Dit betekent dat de procesbeheersing goed op orde moet zijn en de ambtelijke organisatie aan het College moet kunnen aantonen dat de rechtmatigheid op orde is. Voorwaarde hiervoor is een risicoanalyse met betrekking tot significante transactiestromen, analyse welke elementen uit het normenkader van invloed zijn op rechtmatigheid en controle aan de hand van deze punten van de bijbehorende processen (systeemgericht of gegevensgericht). Tevens is een controle op de begrotingsrechtmatigheid (juiste verwerking begrotingswijzigingen en kwalitatieve toelichting verschillen realisatie versus begroting) essentieel.
- De rechtmatigheid wordt door de rechtmatigheidsverantwoording de verantwoordelijkheid voor de gemeenten. Landelijk gezien ontstaan de grootste onrechtmatigheden bij gemeenten op het gebied van EU-aanbesteding. Door diverse arresten worden de regels steeds verder aangescherpt. Voor 2022 is dit een belangrijk onderdeel om voor de gemeente goed in de grip te hebben.
- In de genoemde kadernota rechtmatigheid 2022 wordt ook aandacht gevraagd voor het beleid inzake Misbruik & oneigenlijk gebruik.
Het college dient een uitspraak te doen in hoeverre het M&O beleid:
 - Voldoende actueel is; en voldoende zijn afgestemd op de meest recente wetgeving en de praktijk.
 - Het beleid feitelijk ook wordt nageleefd.
- Binnen de (verbijzonderde) interne controle en de accountantscontrole krijgt automatisering meer aandacht, zowel het automatiseringsproces zelf als het gebruik van automatisering binnen de werkprocessen. Steeds meer gedigitaliseerde processen bevatten application controls (bijvoorbeeld digitale factuurafhandeling) waarbij goed werkende General IT Controls (logische toegangsbeveiliging, change management enzovoorts) een basisvoorwaarde zijn voor goed werkende application controls. Controleren 'buiten de computer om' is niet wenselijk, zowel voor de interne als de externe controle. Steunen op de GITC en application controls geeft de mogelijkheid de totale populatie te beoordelen in plaats van zekerheid verkrijgen op basis van een deelwaarneming.

Mede door deze ontwikkelingen is het van belang om de eigen visie op interne controle binnen de gemeente periodiek te evalueren en bij te stellen waar nodig. Bouwstenen voor het vormen van deze visie en punten ter evaluatie hebben wij in bijlage 1 toegevoegd.

2. Controleaanpak en risicoanalyse

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk behandelen wij de controleaanpak en de risicoanalyse. We gaan achtereenvolgens in op het normenkader (2.2) de controleaanpak (2.3) en de toleranties (2.4). In bijlage 2 hebben wij toelichting gegeven op de functie van de verbijzonderde interne controle.

2.2 Normenkader verbijzonderde interne controle

Het wettelijke kader voor de interne controle is geregeld in:

Externe kaders:

- Gemeentewet
- BADO (Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden)
- BBV (Besluit Begroting en Verantwoording)
- Kadernota rechtmatigheid

Interne kaders:

- Interne wet- en regelgeving

Het normenkader (voor een rechtmatigheid controle) betreft de inventarisatie van relevante regelgeving (o.a. verordeningen) waaruit handelingen met financieel gevolg tot stand komen. Hierin ook opgenomen kan worden de relevante externe regelgeving. Jaarlijks dient het normenkader geactualiseerd te worden. Het betreft een dynamisch document aangezien er gedurende het jaar wijzigingen kunnen optreden in de geldende regelgeving. Tevens wordt dit normenkader per proces uitgewerkt in een toetsingskader met relevante toetspunten met betrekking tot financiële rechtmatigheid.

2.3 Controleaanpak

Het Three-lines model is de basis voor een goede interne beheersing. In het Three-lines model wordt onderscheid gemaakt tussen de 1^e lijn (afdelingen), 2^e lijn (control) en 3^e lijn (interne audit). De 1^e lijnfuncties zijn de basis zijn voor een goede interne beheersing. De eenheidsmanagers, afdelingshoofden / teamleiders en proceseigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor de interne beheersing van hun processen en daarmee voor goede en zichtbare interne beheersingsmaatregelen in hun processen. Zij worden hierbij ondersteund door de 2^e en 3^e lijn. De concerncontroller of business controller zijn een belangrijke spil- en aanjaagfunctie naar het management. De interne controle functie (3^e lijn) heeft met name een toetsende en adviserende rol naar de 1^e en 2^e lijn. De eenheidsmanagers / afdelingshoofden zien toe op de voortgang van het oppakken van deze verbeterpunten door de betreffende resultaatverantwoordelijke teams of procesbeheerders. Daarbij wordt deze ondersteund door de 2^e en 3^e lijn. De interne audit functie toetst vanuit een onafhankelijke en deskundige rol deze voortgang. Hiermee dragen we bij aan een lerende organisatie.

Belangrijkste uitgangspunten van de controleaanpak zijn:

- Data-analyse toepassen in de controles waar mogelijk
- Een aantal controles worden uitgevoerd in het voorjaar om de werklast gedurende het jaar te verdelen en voldoende spreiding over het jaar te realiseren.
- Uitgebreide vastlegging. Onderliggende documenten worden zoveel mogelijk digitaal vastgelegd (bijvoorbeeld subsidiebeschikkingen, facturen, etc.)
- Zoveel mogelijk applicatie controls vastleggen met printscreens.
- Aantonen betrouwbaarheid lijstwerk
- Duidelijke aansluiting tussen de controlestukken en de financiële administratie

Van de geselecteerde processen is het de vraag welk doel ze hebben en in hoeverre de beheersingsmaatregelen de risico's in het proces afdichten? Hierbij worden niet alleen financiële risico's

genoemd, maar waar mogelijk ook operationele risico's, waardoor de organisatiedoelstellingen mogelijk niet gerealiseerd (kunnen) worden. Overigens vindt risicoanalyse voortdurend plaats, omdat alle bevindingen aanleiding kunnen zijn om de aanpak bij te stellen.

De fase van organisatiegerichte werkzaamheden is erop gericht vast te stellen of de belangrijke beheersmaatregelen in de processen inderdaad werken zoals beschreven (beoordeling opzet, bestaan en werking van de beheersmaatregelen in de processen). In deze fase komen ook de verschillen aan het licht tussen hoe de organisatie denkt dat een proces verloopt en hoe het feitelijk verloopt.

De gegevensgerichte werkzaamheden zijn erop gericht die processen of activiteiten te controleren, die geen procesbeschrijving hebben of waarvan het efficiënter is om direct naar de transacties te kijken in plaats van naar het hele proces. Een voorbeeld hiervan is het aangaan van langlopende leningen.

De werkzaamheden worden verspreid over het jaar uitgevoerd, zodat er, bij gebleken aandachtspunten, voldoende tijd is om bij te sturen. Omdat er wel een voldoende omvangrijke massa dient te zijn om te controleren, zullen de deelwaarnemingen overwegend in het 2^e deel van het jaar uitgevoerd worden.

2.4 Toleranties in 2022

De volgende goedkeuringstoleranties accountantscontrole worden gehanteerd (de toleranties vanuit de raad moeten nog vastgesteld worden):

<i>Bevindingen</i>	<i>Goedkeurend</i>	<i>Met beperking</i>	<i>Oordeelonthouding</i>	<i>Afkeurend</i>
<i>Fouten in de jaarrekening (% van lasten)</i>	≤ 1%	> 1% < 3%	N.v.t.	≥ 3%
<i>Onzekerheden in de controle (% lasten)</i>	≤ 3%	> 3% < 10%	≥ 10%	N.v.t.

3. Uitvoering VIC

3.1 Team

Het team bestaat uit:

- Gert Meuleman RA (manager)
- Jeffrey Overweg (controleleider)
- Bert Stienstra (uitvoering)
- Arnold van Dijken (uitvoering)

3.2 Planning VIC 2022

De planning voor 2022 is als volgt:

Stap	Werkzaamheden	Wie	Tijdspad
1.	Actualisatie interne controleplan in overleg met de controller	Gert M. / Jeffrey / controller	Juli
2.	Overleg met accountant (afstemmen controleplan, aanpak en ophalen aandachtspunten vanuit accountant)	Jeffrey / Gert / controllers /	Juli
3.	Uitvoeren scan soft controls door middel van o.a. gesprekken met wethouder, gemeentesecretaris, controller en roulerend 1 of 2 eenheidsmanagers /afdelingsmanagers / teamleiders	Gert M. / Jeffrey /	Juli
4.	Bepalen selectie uit te voeren controles in overleg met accountant	Jeffrey /Accountant	Juli
5.	Bespreken procesbeschrijving, risico's en beheersmaatregelen plus de voortgang van de implementatie van de aanbevelingen per proces met de proceseigenaren en medewerkers per proces	Jeffrey / Gert / Bert / proceseigenaren	Juli – augustus
6.	Uitvoeren lijncontroles	Jeffrey / Bert	Juni – augustus
7.	Uitvoeren testwerkzaamheden en steekproeven 1 ^e halfjaar	Jeffrey / Bert	Juli / September
8.	Bespreken rapportage met uitkomsten interne controle per proces	Jeffrey / proceseigenaren	September
9.	Aanlevering rapportage uitkomsten VIC aan controller en daarna aan MT	Jeffrey / controller	Oktober
10.	Oplevering VIC-dossier aan accountant voor de interim-controle die begin oktober start	Jeffrey / Accountant	Oktober
11.	Actieve rol in de interim-controle van de accountant. Wij nemen de accountant mee in de uitkomsten van de VIC en “begeleiden” de accountant bij de interim-controle zodat een efficiënte interim-controle door de accountant kan worden uitgevoerd	Jeffrey / Bert / Accountant	Oktober
12.	Presentatie uitkomsten VIC in MT	Gert M/ Jeffrey / MT	Oktober
13.	Bespreken uitkomsten interim-controle accountant en afstemmen eventuele aanvullende werkzaamheden n.a.v. de interim-controle	Jeffrey / controller / accountant	November
14.	Meewerken aan reactie op de managementletter (wij geven de controllers input)	Jeffrey / controllers	November
15.	Uitvoeren VIC 2 ^e halfjaar inclusief afstemming met afdeling financiën in het kader van het jaarrekeningtraject om zo de oplevering van de stukken voor de accountant af te stemmen. Tijdens de uitvoering van het 2 ^e deel van de VIC wordt de opvolging van de aanbevelingen nogmaals besproken met de proceseigenaren	Jeffrey/ Bert / proceseigenaren	December – januari
16.	Actieve rol in de interim-controle van de accountant. Wij nemen de accountant mee in de uitkomsten van de VIC en “begeleiden” de accountant bij de interim-controle zodat een efficiënte interim-controle door de accountant kan worden uitgevoerd	Jeffrey / Accountant	Januari – februari
17.	Afsluitende VIC rapportage naar controllers (inclusief bespreking) en daarna naar het MT	Gert M. / Jeffrey / controllers	Maart

Stap	Werkzaamheden	Wie	Tijdspad
18.	Voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole accountant vindt een afstemmingsmoment plaats om de eventueel aanvullende VIC-werkzaamheden met de accountant af te stemmen.	Jeffrey / Accountant	Maart

3.3 Bepaling processen uitvoering VIC

Wij toetsen jaarlijks de kwaliteit van de opzet, de invoering (het bestaan), en de werking van de belangrijkste interne controlemaatregelen voor alle significante (materiele) financiële bedrijfsprocessen en financiële bedrijfsprocessen met een hoog inherent risico. Een bedrijfsproces is in dit verband een afgebakend geheel van eenduidige maatregelen van administratieve organisatie en interne controle.

Significante processen worden normaliter bepaald vanuit de IV3 matrix uitgaande van een goedkeuringstolerantie van 1% van de totale lasten inclusief mutatie reserves. De bepaalde significante processen zullen worden afgestemd met de accountant.

Het inherente risico van de bedrijfsprocessen wordt bepaald aan de hand van de volgende aspecten:

- Complexiteit van de regelgeving.
- Bevindingen accountant en VIC van voorgaand jaar.
- Wijzigingen in wet- en regelgeving.
- Mate waarin IT-hulpmiddelen worden benut.
- Eventueel andere overweging (bijv. politieke focus).

Bij de beoordeling van het inherente risico wordt geen rekening gehouden met de aanwezigheid van de interne beheersmaatregelen. In bijlage 3 is een nadere toelichting opgenomen van de methode van uitvoering en vastlegging van de controles inclusief een overzicht van de risico inschatting op basis van transactiestromen, hieruit zijn de significante processen afgeleid.

3.4 Vastlegging en Rapportering

Van de periodieke controles moet verslag worden gedaan aan de controller zodat deze tijdig op hoogte is van de kwaliteit van de uitvoering en eventueel tijdig kan bijsturen. De frequentie waarin wordt gerapporteerd en de wijze van rapportering (mondeling en/of schriftelijk) is afgestemd op de behoefte van de controller om op de hoogte blijven van de kwaliteit van de uitvoering. De rapportagefrequentie loopt synchroon met de onderzoeksperioden. Dit zorgt ervoor dat al in de eerstvolgende controleperiode verbeteringen kunnen worden doorgevoerd. Na afloop van de verbijzonderde interne controle vindt rapportage plaats waarbij de afwijkingen met betrekking tot financiële onrechtmatigheid separaat worden weergegeven met een onderbouwing.

De vastlegging gaat plaatsvinden in het E&M Control Dashboard. Met dit dashboard wordt de monitoring en opvolging van aanbevelingen ook inzichtelijker. De VIC rapportage maar ook de rechtmatigheidsverantwoording inclusief de onderbouwing is het sluitstuk van de controle en wordt in het dashboard opgebouwd. Het MT en de controller hebben inzicht in de voortgang en de uitkomsten van de controle. Dit versterkt de transparantie vanuit E&M en het inzicht in de voortgang van de controle.

Per proces vastgelegd zijn: begrotingscriterium, voorwaardencriterium, M&O criterium

Dit is een belangrijk onderdeel voor de rechtmatigheidsverantwoording. Wij hebben de werkprogramma's per proces opgebouwd aan de hand van het normen- en toetsingskader waarbij per artikel vastgelegd is welke criterium het bevat. Naast dat voor de rechtmatigheidsverantwoording enkel de rechtmatigheid beoordeeld wordt, nemen wij in onze vastlegging ook de controle op getrouwheid mee. De getrouwheidsaspecten zijn de onderdelen welke de controleverklaring van de accountant raken. Wanneer zich afwijkingen voordoen zullen wij dit tijdig met de gemeente communiceren zodat hier mogelijk nog herstelwerkzaamheden aan verricht kunnen worden. Bij onze werkzaamheden maken wij dus onderscheid tussen de onderdelen welke meetellen

voor de rechtmatigheidsverantwoording door het college alsmede de getrouwheidselementen die mee gaan voor de accountantscontrole.

De dossiers zijn toegankelijk via het E&M Control Dashboard en de diverse documenten zijn ook opgeslagen in de mappenstructuur op de server van de gemeente zelf. De uitkomsten kunnen via rapportages gemakkelijk ontsloten worden uit het E&M Control Dashboard waardoor de data uit het dashboard ook op de server van de gemeente staat. De dossiers zullen opgeslagen worden op de daarvoor aangewezen locatie van de gemeente. Rechten kunnen toegekend worden aan medewerkers die op de hoogte willen blijven van de status en uitkomsten van de controle.

4. Implementatie rechtmatigheidsverantwoording 2023

4.1 Inleiding

Het jaar 2022 staat in het teken van de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording. Om College en Raad mee te nemen in het traject en ook de juiste besluiten te laten nemen, is hieronder een beschrijving weergegeven van de aanpak en de belangrijkste beslispunten.

4.2 Wat verandert er en wat betekent dit voor gemeente Oldebroek?

De accountant controleert nu de jaarrekening van de gemeente op getrouwheid en rechtmatigheid en geeft een controleverklaring af voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid. De focus van deze controle ligt op de financiële geldstromen. Vanaf 2023 geeft de accountant alleen een controleverklaring af voor getrouwheid en niet meer voor rechtmatigheid. De huidige rechtmatigheidsverklaring van de accountant wordt vervangen voor een rechtmatigheidsverantwoording van het College van B&W.

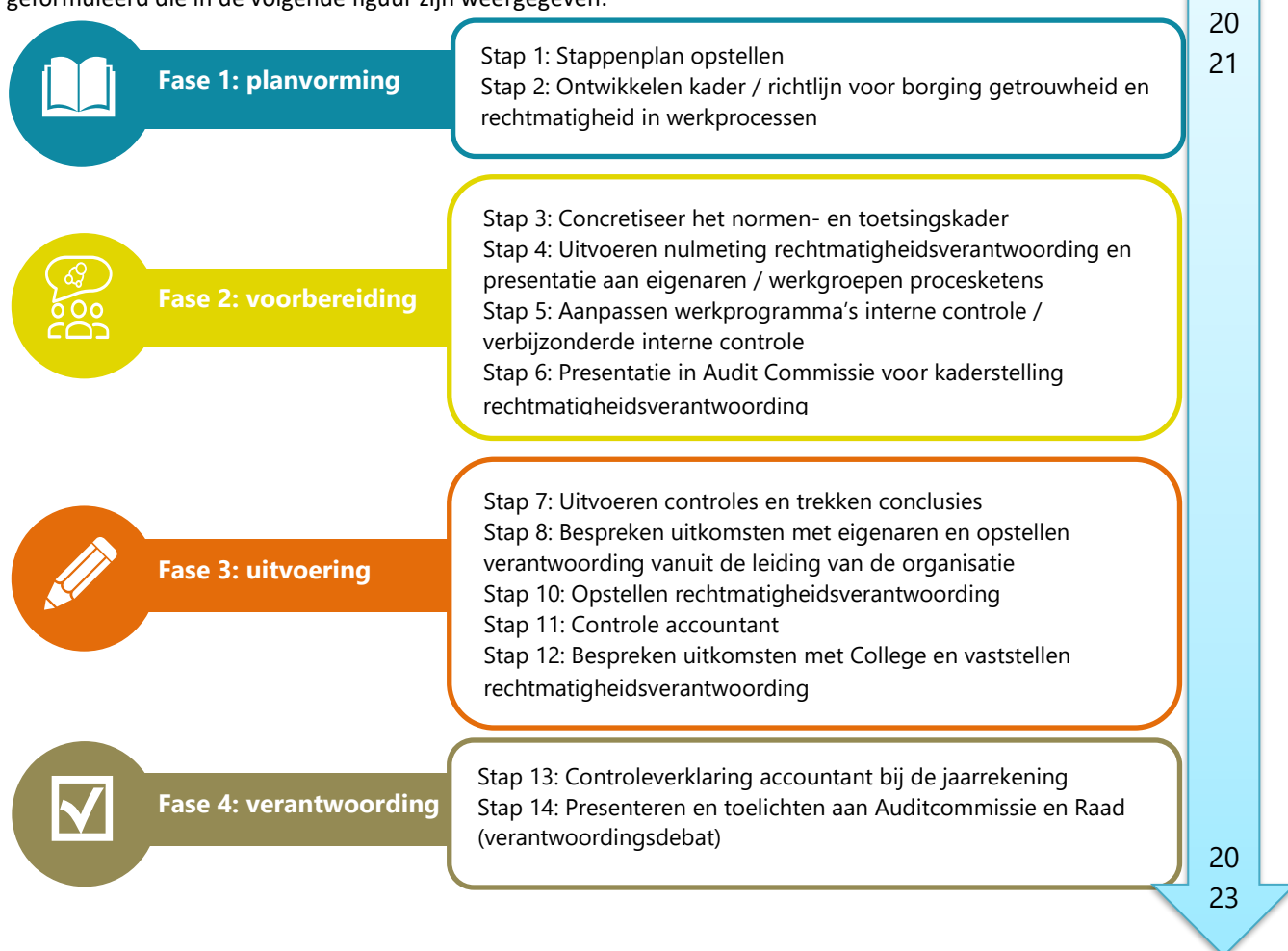
De jaarstukken van de gemeente bestaan uit het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) en de jaarrekening (balans, programmarekening, toelichting, SISA bijlage en WNT verantwoording). De rechtmatigheidsverantwoording van het College van B&W wordt onderdeel van de jaarrekening die de accountant op getrouwheid controleert. De accountant toetst daardoor vanaf 2023 of de rechtmatigheidsverantwoording van het College van B&W getrouw tot stand gekomen is.

Dit houdt in dat de accountant toetst of ter onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording van het College van B&W een dossier ligt en er controles zijn uitgevoerd. Tot en met 2022 voert de accountant die controles zelf uit, vanaf 2023 moet de gemeente zelf deze controles uitvoeren. Het uitbesteden van deze rechtmatigheidscontroles aan de accountant is niet mogelijk omdat de accountant dan feitelijk zichzelf moet toetsen.

Het College van B&W en de organisatie zijn dus aan zet om rechtmatig te handelen en dit achteraf via interne controles aan te tonen dat rechtmatig gehandeld is op basis waarvan het College van B&W zelf een rechtmatigheidsverantwoording kan opnemen in de jaarstukken. Dit is gelukkig niet nieuw, want het bestuur van de gemeente is nu ook al verantwoordelijk voor de naleving van rechtmatigheid en de verantwoording hierover naar de accountant. Binnen gemeente Oldebroek is de verbijzonderde interne controle al ingericht en vinden er interne audits ook plaats op de rechtmatigheid. Dus feitelijk niets nieuws maar het is wel het moment om het verder aan te scherpen en het College en de Raad hierin mee te nemen.

4.3 Hoe gaan we dit implementeren?

Voor de implementatie is een plan van aanpak opgesteld wat bestaat uit 4 fasen. Per fase zijn een aantal acties geformuleerd die in de volgende figuur zijn weergegeven:

Fase 1 en 2 zijn "incidentele" werkzaamheden die in de periode 2020-2022 uitgevoerd zijn/worden om de organisatie maar ook de verbijzonderde interne controle functie klaar te stomen voor de rechtmatigheidsverantwoording. Fase 3 en 4 zijn geborgd in de reguliere P&C Cyclus en VIC cyclus.

In 2020 en 2021 zijn al diverse voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd waaronder:

- Opvolging aanbevelingen vanuit de VIC en de managementletter van de accountant;
- Opstellen plan van aanpak voor de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording;
- Concretiseren normen- en toetsingskader voor de rechtmatigheidsverantwoording. Feitelijk is dit het "normenset" waaraan getoetst gaat worden.

In 2022 en 2023 zullen we de volgende stappen uitvoeren:

Stap	Beschrijving	Doel en resultaat
3.	<i>September – oktober 2022</i> Het toetsingskader wordt definitief gemaakt. Feitelijk is het normen- en toetsingskader de basis voor de uit te voeren audits en maakt inzichtelijk welke regelgeving onderdeel is van de rechtmatigheidstoets in relatie tot de materialiteit van de geldstromen.	-Normen- en toetsingskader wat het basisset is voor de rechtmatigheidsverantwoording
4.	<i>Oktober 2022</i> Aanpassen werkprogramma's verbijzonderde interne controle.	-Werkprogramma's verbijzonderde interne controle met een duidelijke knip tussen werkzaamheden in het kader van getrouwheid en werkzaamheden in het kader van rechtmatigheid zodat voor beide onderdelen afzonderlijk een oordeel met foutenevaluatie gegeven kan worden.
5.	<i>November – december 2022</i> Uitvoeren nulmeting rechtmatigheidsverantwoording. Aan de hand van het uitgewerkte toetsingskader toetsen we welke regelgeving goed geborgd is in de processen via key controles en welke regelgeving achteraf moet worden gecontroleerd omdat beheersmaatregelen in de processen ontbreken. De uitkomsten worden gesproken en indien nodig worden er acties en aanbevelingen geformuleerd.	-Overzicht naleving regelgeving in de processen inclusief bevindingen en aanbevelingen
6.	<i>Voorjaar 2023</i> Informatieve sessie in Audit Commissie over: -Voorstel verantwoordingsgrens rechtmatigheid 2023 -Voorstel inhoudelijke verantwoording College van B&W via rechtmatigheidsverantwoording en paragraaf bedrijfsvoering	Op basis hiervan wordt een raadsvoorstel gemaakt die in het voorjaar van 2023 wordt besproken in de Raad met daarin de volgende documenten: -Controleverordening -Controleprotocol met daarin de vaststelling van de verantwoordingsgrens en de inhoud van de paragraaf bedrijfsvoering -Normenkader

Bijlage 1: Visievorming op “in control”

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de visie op “in control” vanuit interne controle perspectief behandeld (1.2) inclusief de randvoorwaarden hiervoor zoals de rollen en verantwoordelijkheden (1.3), de automatiseringsomgeving (1.4), de processen (1.5) en het in te voeren “in control statement” (1.6).

Visie

De visie op “In Control” is veel breder dan de visie op AO/IC. AO/IC is echter wel een van de basisvoorwaarden om in control te zijn. Een organisatie is 'In Control' als een organisatie zodanig is ingericht dat de *juiste* discussie op het juiste *moment* op het juiste *niveau* wordt gevoerd zodat (indien nodig) bijgestuurd kan worden om zo de doelstellingen te realiseren. 'In Control' wil dus zeggen dat de organisatie zo is ingericht dat goed bestuur mogelijk is. Dit betekent ook een adequate, tijdige en actuele informatieverstrekking vanuit de werkprocessen.

De controleomgeving is een basisvoorwaarde voor een goed functionerende organisatie. De aspecten ‘soft controls’, cultuur, houding en gedrag zijn hierin belangrijk. De organisatie moet zichzelf voortdurend de volgende vragen stellen:

- Wat is het ambitieniveau als organisatie? Wat kan en wil de organisatie aan? Een hele realistische vraag!
- Is onze organisatie bereid om te leren en te verbeteren?
- Is onze organisatie afgestemd op uw ambities?

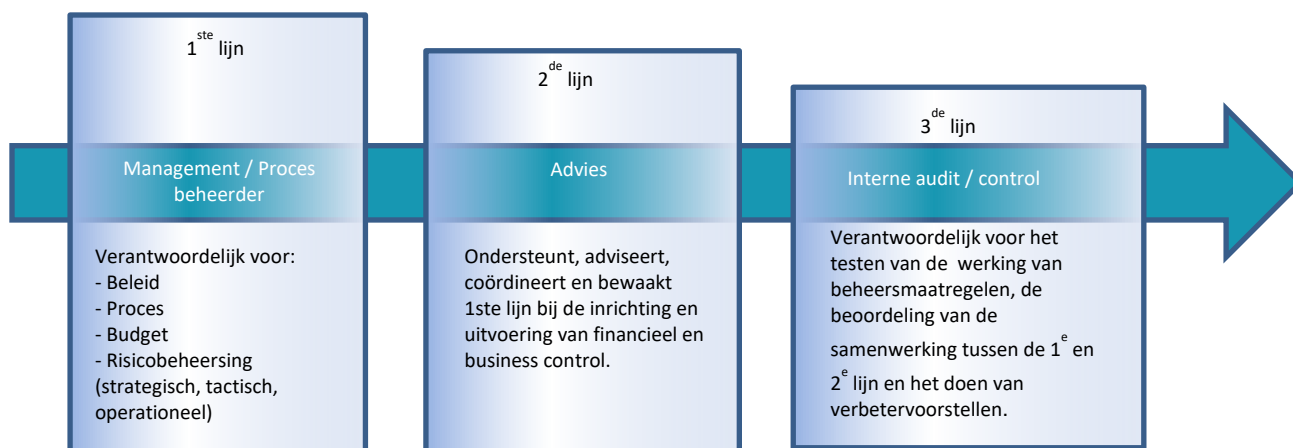

Interne beheersing is voor veel organisaties in het publieke domein een uitdaging. Gemeente Oldebroek wil graag de bedrijfsprocessen goed op orde hebben. De bedrijfsprocessen veranderen door de verdergaande digitalisering en automatisering.

De verdergaande digitalisering en automatisering van de processen hebben ook effect op de aanpak van de (verbijzonderde) interne controle. De automatiseringsomgeving en de application controls in de applicaties worden steeds belangrijker. Dit is ook terug te zien in de landelijke aandacht voor de informatiebeveiliging en privacy binnen onze organisatie waarbij voldaan dient te worden aan de nieuw normen en de organisatie druk is met de invoering van de BIG en AVG.

Rollen en verantwoordelijkheden

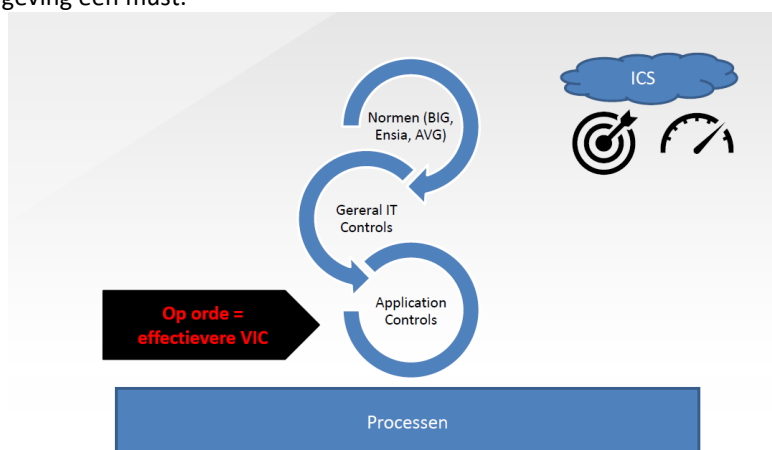
De gemeenteraad is als hoogste orgaan binnen de gemeente kaderstellend en controlerend. Het College van B&W is als bestuur primair verantwoordelijk voor het “in control” zijn van de organisatie. De ambtelijke organisatie is verantwoordelijk voor de diverse processen en is het “werkapparaat” van het College. De ambtelijke organisatie is verantwoordelijk voor een goede bedrijfsvoering.

Bovenstaand plaatje geeft aan dat de 1^e lijnfuncties de basis zijn voor een goede interne beheersing. Het afdelingshoofd / teamleider en proceseigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor de interne beheersing van hun processen maar ook goede en zichtbare interne beheersingsmaatregelen in hun processen. Zij worden hierbij ondersteund door de 2^e en 3^e lijn. De interne controle functie (3^e lijn) heeft met name een toetsende en adviserende rol naar de 1^e en 2^e lijn.

Automatiseringsomgeving

De IT-omgeving is het fundament voor de meeste werkprocessen binnen een organisatie. Door de toegenomen digitalisering en automatisering, de informatiebeveiliging, privacy is een goede beheersing van de automatiseringsomgeving een must.

In het kader van de jaarrekeningcontrole voert de accountant een IT-audit uit. Deze IT-audit is met name gericht op de applicaties en processen die zijn gerelateerd aan de jaarrekening. Door de verdere digitalisering van veel processen zijn goed werkende IT controls een voorwaarde voor het in control zijn. Bovendien steunen accountants niet meer op processen op het moment dat hiaten aanwezig zijn in de IT controls, denk hierbij aan de zogenoemde 'general controls' (logische toegangsbeveiliging, wijzigingsbeheer en de continuïteit van de gegevensverwerking) en de 'application controls' (denk bijvoorbeeld aan de digitale autorisatie van een inkoopfactuur).

Een IT-audit als onderdeel van de verbijzonderde interne controle is dan ook niet meer weg te denken. Reparatie achteraf door extra steekproeven en deelwaarnemingen doordat de procesbeheersing niet op orde is, moet dan zoveel mogelijk worden voorkomen. De energie moet dan in de 'voorkant' van een proces worden gestoken om zo de procesbeheersing goed op orde te krijgen.

Processen

Een proces is een reeks samenhangende activiteiten gericht op het realiseren van een bepaald doel, bijvoorbeeld het verstrekken van WMO voorzieningen of het verstrekken van een omgevingsvergunning. De basis voor een goede procesbeheersing is een goede procesinrichting. De procesinrichting moet goed afgestemd zijn op het beleid en het normenkader. Zoals in 2.3 is weergegeven is de proceseigenaar primair verantwoordelijk voor de procesinrichting en de procesbeheersing.

De cyclus van de procesinrichting, risicoanalyse, zelfevaluatie en interne audit wordt al grotendeels toegepast in de interne controle aanpak van gemeente Oldebroek. Aandachtspunt hierin betreffen de procesbeschrijvingen, deze zijn niet altijd actueel. De zelfevaluatie vindt nu nog niet plaats door de proceseigenaren, het is de bedoeling dat dit in de komende jaren wel gaat plaatsvinden.

Procesgericht werken is een belangrijke basis voor de verdere digitalisering en automatisering van uw bedrijfsprocessen. In het procesgericht werken staat de klant centraal! Bij de gemeente Oldebroek zien we in de afgelopen 2 jaar een verbetering in de inrichting en beheersing van de bedrijfsprocessen. De interne beheersing van diverse processen is hierdoor in de afgelopen jaren verbeterd of wordt in het komende jaar verbeterd! Digitalisering en automatisering van werkprocessen zijn gebaat bij een verder professionalisering van het informatiemanagement en de informatiebeveiliging. Hier is volop aandacht voor bij zowel gemeente Oldebroek. Dit versterkt het in control zijn van de diverse bedrijfsprocessen. Gemeente Oldebroek en Hattem hebben ook de ambitie om in de komende jaren diverse werkprocessen te harmoniseren en intensiever met elkaar samen te werken. De verdergaande harmonisatie, digitalisering en automatisering van uw processen hebben ook effect op de aanpak van de (verbijzonderde) interne controle. Bij harmonisatie en implementatie van nieuwe applicaties vinden ook conversies plaats en is een goede IT audit en het uitvoeren van conversie controles d.m.v. data-analyse belangrijk!

Bijlage 2: Verbijzonderde Interne Controle functie

Inleiding

In dit hoofdstuk behandelen wij de inhoud van de verbijzonderde interne controle functie. We gaan achtereenvolgens in op de rollen en verantwoordelijkheden (2.2), waarom verbijzonderde interne controle (2.3), het normenkader van de verbijzonderde interne controle (2.4), de samenhang tussen de interne controle en de externe controle (2.5) en de positionering van de VIC functie (2.6).

Rollen en verantwoordelijkheden

Het College van B&W is verantwoordelijk voor de getrouwheid en de rechtmatigheid van de jaarrekening, en voor het daaraan ten grondslag liggende (financiële) beheer.

De opdrachtverstrekking aan de accountant vindt plaats door de Raad. De Raad stelt het controleprotocol en de goedkeurings- en rapportagetoleranties vast.

De accountant controleert de jaarrekening en verstrekt een verklaring waarin hij een oordeel geeft over het getrouwe beeld en de rechtmatigheid. De accountant is verantwoordelijk voor een degelijke en begrijpelijke onderbouwing van zijn oordeel in het verslag van bevindingen. De accountant rapporteert zijn constatering aan raad.

De Raad heeft bij het vaststellen van de jaarrekening de mogelijkheid om met betrekking tot bepaalde onrechtmatigheden een indemniteitsprocedure te starten. Indien onrechtmatigheden voortkomen uit eigen regelgeving heeft de Raad de bevoegdheid om bij voldoende uitleg deze onrechtmatige handelingen achteraf te sanctioneren. Indien de regel goed is maar de naleving onvoldoende dan is de Raad verantwoordelijk om het college op te dragen maatregelen te nemen die een adequate naleving verzekeren.

Het college is verantwoordelijk voor de getrouwheid en de rechtmatigheid van de uitvoering van het financiële en niet-financiële beheer. Het college moet zodanige maatregelen treffen dat de getrouwheid en rechtmatigheid van de complete uitvoering gewaarborgd is. Het college legt verantwoording af aan de Raad over de uitvoering van de werkzaamheden / werkprocessen en adequate vastlegging hiervan. Het college geeft een schriftelijke bevestiging af aan de accountant waarin het college verklaart de juiste en volledige informatie te verstrekken en de zaken benoemt die in het kader van de getrouwheid en rechtmatigheid van belang kunnen zijn.

Waarom verbijzonderde interne controle

Het in beeld brengen van de procesrisico's en de beheersingsmaatregelen zijn de basis voor een effectieve en efficiënte uitvoering van de (verbijzonderde) interne controle.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen 'interne controle' en verbijzonderde interne controle.

Interne controle

De basis van de interne controle is een goede administratieve organisatie en daarin ingebouwde interne beheersing. Elke proceseigenaar binnen onze gemeente heeft inzicht nodig in "wat kan er fout gaan in mijn proces" en "welke maatregel heb ik getroffen om te voorkomen dat deze fout wordt gemaakt". Deze interne controle in de 1e lijn moet geborgd zijn in het werkproces. Dit betekent niet dat alle afdelingen jaarlijks controles op basis van een steekproef moeten uitvoeren. In het werkproces moeten de beheersmaatregelen zijn ingeregeld. De uitvoering van de beheersmaatregel dient zichtbaar vastgelegd te worden. Naast interne controle in de 1e lijn is er ook interne controle in de 2e lijn. Dat betreft de interne controle die uitgevoerd wordt door de 2^e lijn. Deze interne controle richt zich met name op het toetsen van de financiële uitkomsten van de processen en voert werkzaamheden uit om de volledigheid van de opbrengstenverantwoording en juistheid van de kostenweergave vast te stellen.

Verbijzonderde interne controle

Naast de interne controle is de verbijzonderde interne controle (VIC) te onderkennen. De verbijzonderde interne controle heeft als doel om vast te stellen dat processen beheerst worden, maar ook om tekortkomingen in de procesbeheersing en de uitvoering tijdig te onderkennen. Zodat ook tijdig actie kan worden ondernomen om correcties door te voeren. De informatie uit de interne controles en de inbedding van de interne controlemaatregelen in de organisatie helpen om de kwaliteit van de bedrijfsvoering te verbeteren.

De VIC richt zich voornamelijk op de zogenaamde getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van (financiële) beheerhandelingen. Dit betekent dat de VIC vooral gericht is op vaststellen van / bijdragen aan:

- het juist gebruik van gedelegeerde bevoegdheden;
- het opvolgen van de wet- en regelgeving, gemeentelijke verordeningen, voorschriften, instructies, procedures
- betrouwbaarheid (juistheid, volledigheid, tijdigheid) en rechtmatigheid van transacties en de daarbij behorende gegevensverwerking;
- betrouwbaarheid (juistheid, volledigheid, tijdigheid) en rechtmatigheid van informatievoorziening en verantwoordingrapportages.
- te waarborgen dat wij onze processen beheersen en financiële risico's voldoende zijn afgedekt door adequate beheersmaatregelen;
- te waarborgen dat de interne beheersmaatregelen werken;
- aanbevelingen te kunnen geven voor het verbeteren van de kwaliteit van de processen;

De verbijzonderde interne controle richt zich daarbij (ook) op:

- Zowel de 1e lijn als 2e lijn van interne controle.
- IT-audit. De focus gericht op de algemene IT-beheersmaatregelen en beheersmaatregelen in de afzonderlijke applicaties.

Het primaire doel is het verbeteren van de kwaliteit van de bedrijfsvoering; de informatie uit de interne controles en de inbedding van de interne controlemaatregelen in de organisatie helpen om de kwaliteit van de bedrijfsvoering te verbeteren.

Het secundaire doel is een maximale aansluiting te realiseren tussen de werkzaamheden van de externe accountant en de verbijzonderde interne controle zodat de accountant optimaal gebruik kan maken van de werkzaamheden van de verbijzonderde interne controle functie.

Samenhang verbijzonderde interne controle en externe (accountants)controle

Een doelstelling van gemeente Oldebroek is een maximale aansluiting te realiseren tussen de uitgevoerde (verbijzonderde) interne controlewerkzaamheden en de door de accountant te verrichten (externe) werkzaamheden. Daarom is het belangrijk om onze accountant als adviseur te betrekken bij de aanpak van de VIC en de uitvoering van de VIC, waarbij het college wel de eigen verantwoordelijkheid blijft houden.

Volgens de nadere voorschriften controle en overige standaarden (ook wel NV COS genoemd) toetst de accountant jaarlijks de kwaliteit van de opzet, de invoering (het bestaan), en de werking van de belangrijkste interne controlemaatregelen voor alle significante financiële bedrijfsprocessen. De bedrijfsprocessen worden in bijlage 3 van dit plan nader weergegeven.

De mate waarin de accountant gebruikmaakt van de werkzaamheden van de VIC in het kader van de verbijzonderde interne controle is afhankelijk van

- de mate waarin de organisatorische positie en relevante beleidslijnen en procedures van de interne auditfunctie de objectiviteit van de interne auditors ondersteunen;
- het competentieniveau van de interne auditfunctie; en
- of de interne auditfunctie een systematische en gedisciplineerde benadering hanteert, inclusief kwaliteitsbeheersing (w.o. reviewfunctie).

Het is aan de accountant om een keus te maken in het gebruik van de VIC functie. Normaal gesproken zijn 3 varianten mogelijk in het gebruikmaken van de werkzaamheden van de verbijzonderde interne controle door de accountant:

1. Steunen op de VIC conform Standaard 610 (COS);
2. Deels gebruik maken van de werkzaamheden van de VIC, door de VIC als verlengstuk te gebruiken (voorbereiden, organiseren, verzamelen);
3. Niet steunen op de werkzaamheden van de VIC.

De controle van de accountant vindt plaats op basis van variant 2. Het al dan niet op basis van COS 610 gebruik maken van de VIC is een inschatting / keuze van de externe accountant. Accountantskantoren zijn erg terughoudend in het gebruikmaken van COS 610. In het gemeentelijke landschap komt dit niet of nauwelijks voor.

Positionering VIC

Voor een adequate uitvoering van de verbijzonderde interne controle moet worden voldaan aan enkele randvoorwaarden:

- onafhankelijke positie van de interne controle functie;
- geen belemmeringen opgelegd door het bestuur of management;
- vaktechnische bekwaamheid van de interne controleur (uitvoering getrouwheids- en rechtmatigheidswerkzaamheden);
- (Inhoudelijke) Deskundigheid van de interne controleurs met betrekking tot het object van onderzoek;
- zorgvuldigheid: planning, begeleiding, beoordeling en vastlegging.

De VIC functie bij gemeente Oldebroek is primair belegd bij de medewerker IC. De aanpak en uitvoering is daarnaast deels belegd bij E&M Consultants. Hiermee is de vaktechnische bekwaamheid, de deskundigheid en zorgvuldigheid geborgd, met name ook doordat er een RA functioneert op het controleteam die veel ervaring heeft met zowel externe als interne controle bij gemeenten.

De externe (accountants) controle is sinds boekjaar 2017 belegd bij BakerTilly Accountants.

Bijlage 3: Methode van uitvoering en vastlegging en significante transactiestromen

Methode van uitvoering en vastlegging

De basis voor de uitvoering en vastlegging zijn de interne controle werkprogramma's per proces. Deze worden jaarlijks geactualiseerd.

Jaarlijks starten we met de actualisering van de significante posten en processen en de risicoanalyse. Vervolgens worden per proces de opzet, het bestaan en de werking beoordeeld. Met de (verbijzonderde) interne controle wordt gekeken naar de *opzet (hoe staat het op papier)*, *het bestaan (wat is er werkelijk)* en de *werking (toetsing)* van de beheersingsmaatregelen op procesniveau. De uitvoering van een (verbijzonderde interne controle) op een bedrijfsproces zal plaatsvinden in vier verschillende fases, namelijk:

Fase 1: Het in kaart brengen van het bedrijfsproces (opzet)

In deze fase wordt het bedrijfsproces in kaart gebracht door een (beknopte) procesbeschrijving en risicoanalyse op te stellen of te actualiseren. Voor de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording zal een onderscheidt aangebracht worden tussen financiële rechtmatigheid en getrouwheid. De procesbeschrijvingen worden gebruikt voor het beschrijven van de verrichten activiteiten c.q. handelingen, de daarbij betrokken (verantwoordelijke) functionarissen en de in- en uitgaande informatiestromen van het bedrijfsproces. Het streven is om de processen niet te gedetailleerd te beschrijven. Wel zal de essentie van de processen worden vastgelegd.

Fase 2. Risicoanalyse en controle opzet

Risico-inschatting is het (continue) proces waarin de organisatie zich bezig houdt met het identificeren en analyseren van risico's (zowel interne als externe risico's). We maken een onderscheidt tussen risico's met betrekking tot financiële rechtmatigheid en getrouwheid.

In deze fase worden aan de belangrijkste functionarissen van het proces gevraagd worden aan te geven wat de belangrijkste risico's binnen proces zijn en hun visie op de deze risico's. Aan de hand hiervan zal de in de risicoanalyse onderkende risico's beschreven worden en deze gekoppeld worden aan de interne beheersingsmaatregelen die deze risico's moeten ondervangen.

Fase 3: Lijncontrole en testwerkzaamheden (bestaan en de werking)

Door middel van een lijncontrole wordt het gehele proces doorgelopen aan de hand van de lijncontrole en eventueel aanvullende testwerkzaamheden. Het doel van de lijncontrole is vast te stellen of de procesbeschrijvingen juist zijn en dat de in de eerste fase geïdentificeerde controle maatregelen daadwerkelijk bestaan. Eventueel worden aanvullend op de lijncontrole testwerkzaamheden uitgevoerd op de belangrijkste interne beheersingsmaatregelen. Voor de uitvoering en vastlegging van de lijncontrole en testwerkzaamheden zal o.a. gebruik worden werkljsten.

Door het uitvoeren van testwerkzaamheden kan een oordeel worden gegeven over de werking van deze interne beheersingsmaatregelen. Binnen procesgericht controleren onderkennen we de volgende strategieën:

- **Systeemgerichte controle: testen van beheersmaatregelen**, op basis van analyse van het proces (opzet en bestaan) wordt bepaald in hoeverre er beheersmaatregelen bestaan binnen het proces waarop gesteund kan worden. Indien er effectieve beheersmaatregelen bestaan binnen het proces (minimaal 2 voor een specifiek risico), kan gekozen worden voor controle van de effectiviteit van beheersmaatregelen
- Gegevensgerichte werkzaamheden worden uitgevoerd om afwijkingen van materieel belang op beweringniveau (richting) te ontdekken en omvatten detailcontroles van transactiestromen, posten in het financiële overzicht en onderdelen van de toelichting bij het financiële overzicht, alsmede

gegevensgerichte cijferanalyse. Gegegevensgerichte werkzaamheden worden uitgevoerd om in te kunnen spelen op het ingeschatte risico van een afwijking van materieel belang. Deze methode wordt gevolgd indien blijkt dat niet gesteund kan worden op beheersingsmaatregelen.

Om de werking van de procesgang vast te stellen, wordt in geval niet gesteund kan worden op interne beheersingsmaatregelen een **transactiegerichte test** uitgevoerd: hierbij wordt vastgesteld dat voor het proces de relevante transacties werken conform verwachting en deze juist en volledig worden verwerkt in de financiële administratie

- Via data-analyse de werking van de beheersmaatregelen controleren of een gegevensgerichte controle uitvoeren op de populatie.

De doelstelling van het uitvoeren van systeemgerichte werkzaamheden is beoordelen of een interne beheersingsmaatregel effectief heeft gewerkt. Het doel van een gegevensgerichte detailcontrole is om afwijkingen van materieel belang op beweringniveau te ontdekken.

Omdat regelmatig blijkt dat de interne beheersingsmaatregelen niet alle (specifieke) risico's afdekken, kunnen beide doelstellingen (werking beheersingsmaatregel en afwijkingen op beweringniveau) tegelijkertijd worden bereikt door onderzoek van de interne beheersingsmaatregelen en gegevensgerichte detailcontrole van dezelfde transacties, ook wel bekend als de "dual-purpose test": hierbij wordt een transactie(stroom) getest op effectiviteit van beheersing en worden gegevensgerichte detailcontroles uitgevoerd.

Voor een transactiegerichte test geldt hetzelfde: hierbij wordt vastgesteld dat voor het proces de relevante transacties werken conform verwachting en deze juist en volledig worden verwerkt in de financiële administratie. Hiermee kan de omvang van de gegevensgerichte controle beperkt worden.

Voor een systeemgerichte controle is de mate (aantal) waarin een interne beheersingsmaatregel wordt uitgevoerd bepalend voor het aantal testen dat uitgevoerd zal worden. Voor een transactiegerichte test is de mate van optreden van de procesgang bepalend voor het aantal deelwaarnemingen

Een globale richtlijn hiervoor wordt in tabel 1. weer gegeven.

*Tabel 1: Richtlijn voor hoeveelheid testwerkzaamheden

Soort proces (mate van optreden)	Aantal waarnemingen Testen beheersmaatregel	Aantal waarnemingen Testen transacties
Dagelijkse proces.	25	25
Wekelijks proces	8	8
Maandelijks proces	2	2
Kwartaal	1	1
Jaarlijks proces	1	1

Indien bij het toetsten fouten worden ontdekt, dient de omvang van de deelwaarneming te worden verhoogd met 60% (bij 25 naar 40, bij 8 naar 13 en bij 2 naar 3, etc.). Indien bij de aanvullende deelwaarnemingen weer fouten worden geconstateerd dan wordt er uitgegaan van een niet/onvoldoende functionerende interne controle (*zie verder fase 4 voor evaluatie*).

Bij detailcontroles (gegevensgerichte controle) wordt waar mogelijk gebruikt gemaakt van key-items, waarbij de grootste transacties als key item geselecteerd zal worden (om zo veel mogelijk zekerheid te verkrijgen over de verantwoorde bedragen). De toereikendheid van de aantallen voor de gegevensgerichte controle moeten in overleg met de accountant bepaald worden.

De belangrijkste methoden voor het trekken van steekproeven zijn aselecte trekking, systematische trekking en willekeurige trekking. De steekproeven zullen overwegend a-select getrokken worden, waarbij tendentie vermeden in de selectie vermeden dient te worden. Hierbij dient rekening gehouden te worden met voldoende spreiding van de waarnemingen over het jaar heen.

In een aantal processen worden verbijzonderde interne controlewerkzaamheden al standaard uitgevoerd op grond van organisatorische overwegingen. Voorbeelden hiervan zijn het bijhouden van het standenregister en

het opstellen van aansluiting tussen de financiële administratie en de salarisadministratie door de adviseur interne controle / kwaliteit.

Fase 4: Evaluatie en vastlegging

In de laatste fase van de uitgevoerde interne controle vindt de evaluatie van de interne beheersingsmaatregelen binnen het proces plaats en wordt de rapportage gevuld. In dit document worden onder meer eventueel gebleken tekortkomingen als bevindingen opgenomen.

Geconstateerde financiële fouten kunnen in drie categorieën worden ingedeeld:

- Structurele fouten; dit zijn fouten waarvan de oorzaak bekend is, zodat de financiële gevolgen zijn door te rekenen en te herstellen. Als die analyse van de gevolgen van de gevonden foutoorzaak voldoende fouten boven tafel haalt, is extrapolatie niet meer nodig.
- Incidentele fouten; van deze fouten is de oorzaak niet bekend, zodat de accountant er rekening mee moet houden dat zij zich in de gehele massa kunnen voordoen. Extrapolatie is daarom nodig.
- Unieke fouten; deze fouten zijn van dien aard dat ze verder niet in de massa voorkomen. In feite zijn het fouten die zich eenmalig voordoen. Aangevoerd moet worden dat de oorzaak van de fout zodanig van aard is dat deze ook daadwerkelijk verder niet meer voorkomt. Extrapolatie is niet nodig.

Er wordt altijd uitgezocht hoe de fout is ontstaan. Dit kan bijvoorbeeld door het uitvoeren van een aanvullende steekproef of het inkaderen van de massa waarin de fout kan plaatsvinden.

Als de fout is ontstaan in het boekjaar waarover verantwoording wordt afgelegd dan kan deze vaak worden hersteld. Als de fout wordt geconstateerd in een volgend boekjaar, dan moet na het herstellen van de fout alsnog worden meegenomen in de foutenevaluatie.

Als de extrapolatie van incidentele fouten leidt tot een onacceptabel grote financiële (hoger dan de tolerantie) fout, dan wordt er aanvullend onderzoek uitgevoerd. De steekproef wordt uitgebreid op het aspect van de geconstateerde fout.

Geconstateerde onrechtmatigheden kunnen vaak worden hersteld door de gemeenteraad of het college. De volgende methodes zijn beschikbaar:

- De gemeenteraad is bevoegd om een voorwaarde buitenwerking te stellen. Deze voorwaarde heeft dan geen interne en externe werking en leidt dan niet tot een rechtmatigheidsfout.
- De gemeenteraad is bevoegd om een werkwijze goed te keuren. Bijvoorbeeld als subsidieaanvragen niet tijdig zijn ingediend maar toch zijn behandeld kan het college besluiten dat dit rechtmatig is. Deze procedure heet de indenniteitsprocedure.
- Op basis van een hardheidsclausule kan het college bevoegd zijn om per geval een onrechtmatigheid goed te keuren. Het college kan dit enkel voor specifieke gevallen en mag niet een gehele massa goedkeuren, dit recht is voorbehouden aan de raad.

Geconstateerde fouten (en onzekerheden) met betrekking tot financiële rechtmatigheid zullen separaat worden gerapporteerd zodat deze als basis kunnen dienen voor de rechtmatigheidsverantwoording.

In digitale dossiers zijn de onderliggende stukken beschikbaar waardoor de accountant de uitvoering van onze werkzaamheden kan toetsen (bijvoorbeeld: beschikkingen, facturen, printscreens, etc).

Significante transactiestromen

Van de significante transactiestromen wordt in het VIC het bijbehorende proces getoetst en vastgelegd.

Afhankelijk van de werkelijke bestedingen zijn voor 2022 de volgende processen significant:

Planning & control cyclus
Inkoop
Aanbesteding
Betalingsverkeer
Personeel
Jeugdzorg
WMO
Persoonsgebonden budgetten (PGB's)
Subsidies
Sociale uitkeringen
Omgevingsvergunning
Grondexploitatie
Overige opbrengsten
Gemeentelijke belastingen
Treasury
Algemene uitkering
Huren en pachten